

1. Inleiding

De term Nederlands met Gebaren (NmG) is een verzamelnaam of koepelterm voor allerlei vormen van gesproken Nederlands met ondersteunende gebaren. Voor de plots-/laatdove gebruikers van tolken gebarentaal is het essentieel te weten dat de tolk die zij aanvragen ook in staat is die vorm van NmG te gebruiken die voor hen het duidelijkste is. In hoofdstuk 2 zal ik ingaan op de verschillende vormen van NmG.

Op dit moment weten we weinig of niets over de gebruikerswensen ten aanzien van NmG. Om meer inzicht te krijgen in de vormen van NmG voor de doelgroep van de Stichting Plots- en Laatdoven heeft het Nederlands Gebarent centrum in samenwerking met de Stichting Plots- en Laatdoven een onderzoek uitgevoerd waarbij we vertalingen van verschillende vormen van NmG hebben voorgelegd aan de doelgroep. Wij zijn op zoek naar een manier om mensen zelf te kunnen laten bepalen welke vorm van NmG voor hen het beste werkt.

De twee hoofddoelen van deze onderzoek zijn:

- De doelgroep inzicht te geven in welke vorm van NmG voor hen het meest geschikt is.
- Tolken meer inzicht te geven in de behoefte van deze tolkgebruikers.

De onderzoeksvraag voor dit gebruikerswensen-onderzoek luidt als:

Welke vorm van NmG vinden plots- en laat doven en slechthorende mensen zelf het meest geschikt in een tolksituatie?

2. Achtergrondinformatie

Er bestaan verschillende vormen van taalcontact: tussen gesproken talen en gebarentalen en tussen gebarentalen onderling. In verschillende landen bestaat er taalcontact tussen het gesproken taal en de gebarentaal. Bekende voorbeelden zijn Pidgin Sign English en Signing Exact English welke een taalvorm is die voorkomt in de Verenigde Staten waarin het gesproken Engels wordt gecombineerd met American Sign Language (ASL). In Vlaanderen bestaat er Vlaams ondersteund met gebaren, enzovoort. Voor dit onderzoek is het focus op de taalcontact tussen het gesproken Nederlands en de Nederlandse Gebarentaal (NGT).

In Nederland bestaat Nederlands met Gebaren (NmG) welke op zijn eenvoudigst gezegd een combinatie is van de Nederlandse taal en de Nederlandse Gebarentaal. Iedere taal heeft zijn eigen domein, zoals te zien is in afbeelding 1 waarbij het Nederlands en NGT zijn eigen kenmerken, grammatica, lexicon en groep gebruikers hebben.

gevolgen zijn voor de grammaticale principes van deze taal. Gesproken talen zijn vooral sequentieel: woorden worden achter elkaar uitgesproken en waargenomen. Gebarentalen zijn echter visueel-ruimtelijke talen waarbij grammaticale aspecten gebaseerd zijn op visuele principes. Deze principes zijn fundamenteel anders dan de principes van gesproken talen. Gebarentalen maken bijvoorbeeld gebruik van het principe van simultaneïteit. Dat wil zeggen dat de talige informatie gelijktijdig overgebracht kan worden (Schermer&Pfau 2008: 285-287).

De manier waarop een gesproken taal en een gebarentaal gecombineerd worden, kan heel erg verschillend zijn. In de Nederlandse situatie is in grote lijnen sprake van drie subdomeinen van deze contacttaal NmG. De eerste vorm van NmG komt het meest dichtst bij het Nederlands en de derde vorm komt het dichtst bij de NGT. In vorm 2 zijn de beide talen min of meer 'in balans', er wordt van beide talen 'even veel' gebruik gemaakt. De kenmerken van de drie subdomeinen zijn globaal te zien in tabel 1. Dit tabel laat zien dat de term Nederlands met Gebaren beschouwd moet worden als een koepelterm voor verschillende subvariëteiten: het is zoals al gezegd afhankelijk van veel factoren wie welk variëteit gebruikt (Schermer&Pfau 2008: 285-287).

NmG vorm 1	NmG vorm 2	NmG vorm 3
Gesproken Nederlands	Gesproken Nederlands	Gesproken Nederlands maar soms NGT-achtig geformuleerd
Gebaren uit het NGT-lexicon	Gebaren uit het NGT-lexicon	Gebaren uit het NGT-lexicon
Grammaticale kenmerken van het Nederlands	Grammaticale kenmerken van het NGT (localisatie, mimiek, werkwoorden)	Uitgebreide grammaticale kenmerken van het NGT (classifiers, localisatie, mimiek, rollen, perspectief, orale componenten)
Eén op één relatie voor de gesproken woorden waarbij een gebaar wordt gemaakt	Daar waar mogelijk een één op één relatie	Woordvolgorde van het Nederlands in grote lijnen, maar geen één op één relatie
Geen gebaren zonder Nederlands mondbeeld	Nauwelijks gebaren zonder mondbeeld	Hier en daar gebaren zonder Nederlands mondbeeld

Tabel 1: kenmerken van de drie NmG vormen (Schermer&Pfau: 2008)

2. Methodologie

Het doel van dit onderzoek is uit te zoeken welke vorm van NmG het meest geschikt is voor gebruikers van NmG in een tolksituatie. We zijn uitgegaan van drie vormen van NmG zoals ze beschreven zijn door Terpstra en Schermer (2004, zie ook hoofdstuk 2). Om de verschillende vormen van NmG te kunnen vergelijken hebben we ervoor gekozen om eenzelfde situatie te vertalen in drie verschillende NmG vormen. Op die manier kunnen de deelnemers in het onderzoek de verschillen in NmG gebruik goed zien. In totaal zijn 12 filmpjes gemaakt van 4 verschillende NmG tolken die elk een bepaalde situatie tolkten in de drie vormen van NmG. De films werden getoond aan twee groepen van plotsdove en laatdove mensen tijdens door de Stichting Plotsdoven georganiseerde landelijke plotsdoven ontmoetingsdag. Na afloop van elke film kregen de deelnemers de gelegenheid om een vragenlijst te beantwoorden.

3.1 Tolken en filmsituaties

Van de vier NmG tolken werden er twee NmG tolken voorgedragen door de Stichting Plotsdoven en twee NmG tolken werden door het Nederlands Gebarencentrum geselecteerd. Het criterium hierbij was dat de tolken door de gebruikers van NmG tolken als zeer prettig ervaren zijn. Elk NmG tolk kreeg de opdracht een YouTube filmpje met een reëel tolksituatie te vertalen in drie NmG vormen (NmG 1, NmG 2 en NmG 3). Bij de selectie van de YouTube filmpjes werd er rekening gehouden met vaak voorkomende tolksituaties om het zo realistisch mogelijk te houden, hierbij werd ook rekening gehouden met het aantal mensen dat in een tolksituatie kan voorkomen. Er werd gekozen voor de volgende tolksituaties:

1. één persoon spreekt: een speech van een bruidegom op zijn huwelijk en een lezing over Triade
2. twee personen spreken: een gesprek tussen een vrouw en een gemeenteambtenaar over een afgewezen bezwaarschrift
3. meerdere personen spreken: een gesprek tussen 3 mensen over de ziekte van Lyme

In tabel 1 is een overzicht te zien van welke tolk welke film heeft getolkt.

	NmG 1	NmG 2	NmG 3
Tolk 1	speech van een bruidegom op zijn huwelijk	speech van een bruidegom op zijn huwelijk	speech van een bruidegom op zijn huwelijk
Tolk 2	lezing van een life coach over de Triade	lezing van een life coach over de Triade	lezing van een life coach over de Triade
Tolk 3	gesprek tussen een vrouw en een gemeenteambtenaar	gesprek tussen een vrouw en een gemeenteambtenaar	gesprek tussen een vrouw en een gemeenteambtenaar
Tolk 4	gesprek tussen 3 mensen over de ziekte van Lyme	gesprek tussen 3 mensen over de ziekte van Lyme	gesprek tussen 3 mensen over de ziekte van Lyme

Tabel 1: overzichtslijst van tolken NmG en filmpjes.

De opnames werden gemaakt in de studio van het Nederlands Gebarencentrum met ondersteuning en begeleiding van twee NmG deskundigen van het Nederlands Gebarencentrum om de kwaliteit van de vertaling naar drie verschillende NmG vormen te waarborgen.

3.2 Participanten

In totaal waren er 64 participanten aanwezig op de landelijke Plotsdoven ontmoetingsdag . De deelnemers werden verdeeld in 2 zalen. In de eerste zaal keken er in totaal 29 mensen naar filmpjes van tolken 1 en 2 terwijl in de tweede zaal in totaal 35 mensen keken naar filmpjes van tolken 3 en 4. Na afloop bleek dat niet iedereen de vragenlijsten had ingevuld, dit had verschillende redenen zoals ze waren niet-gebarende horende partners van de aanwezige plotsdoven/laatdove participanten of ze waren niet vaardig genoeg in NmG waardoor ze de filmpjes niet konden volgen.

In totaal hebben 47 participanten de vragenlijsten ingevuld waarvan 18 vragenlijsten ingevuld werden in de eerste zaal en in de tweede zaal zijn er in totaal 29 vragenlijsten ingevuld. Van de 47 participanten waren er 30 vrouw, 13 man en 4 hebben hun geslacht niet ingevuld. De jongste

participant was 20 jaar oud en de oudste participant was 74 jaar oud, de gemiddelde leeftijd van de 47 participanten was 49,5 jaar oud. In tabel 2 is er een korte overzicht te zien van het aantal mensen dat zichzelf slechthorend (SH), plotsdoof, Doof met een cochleaire implantaat (CI), enzovoorts noemen. Daarnaast is in de tabel 3 een korte overzicht van de prefererende communicatievorm van de participanten te zien¹.

Doof met CI	12
SH	8
Laatdoof met CI	7
Plotsdoof met CI	6
Plotsdoof	5
Doof	3
Plotsdoof/SH	1
Doof/SH	1
Doof/SH met CI	1
Plotsdoof/SH	1
Plotsdoof/laatdoof	1
Zwaar SH	1

Tabel 2: korte overzicht van de hoorstatus van de participanten.

Ik spreek Nederlands en ik maak gebaren erbij	28
Ik spreek Nederlands en ik maak af en toe/beetje/soms/zelden gebaren erbij	9
Ik spreek Nederlands en ik gebruik nooit gebaren erbij	6
Ik gebruik NGT en ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij	3
Ik gebruik NGT met Dove mensen en ik spreek Nederlands met horende mensen	1

Tabel 3: korte overzicht van de prefererende communicatievorm van de participanten.

3.3 Onderzoek afname

Om uit te zoeken welke vorm van NmG het meest geschikt is in een tolksituatie werd naast de filmpjes ook een vragenlijst ontwikkeld op basis van de opgenomen filmpjes. De vragenlijst begon met een instructieblad² en een algemene vragenlijst waarin de deelnemers hun algemene gegevens konden invullen zoals hun geslacht, leeftijd, de mate en oorzaak van hun doofheid/slechthorendheid, wanneer en waar zij NmG hebben geleerd et cetera³. Er werden twee vragenlijsten ontwikkeld: één voor de filmpjes waarin er maar één persoon sprak en één voor de filmpjes waarin er twee of meerdere personen sprak. De twee vragenlijsten zijn nagenoeg identiek op een punt na, namelijk dat er een vraag over beurtnemen werd gesteld in de vragenlijst voor filmpjes waarin er twee of meerdere personen sprak⁴. Dit onderscheid is gemaakt om de beurtneming tijdens de gesprekken te kunnen beoordelen, hetgeen niet voorkomt in filmpjes waarin maar één persoon sprak. Daarna volgden er 6 antwoordbladen, één voor elk filmpje dat de deelnemers zouden bekijken. De deelnemers konden hun antwoorden op verschillende manieren beantwoorden. De meeste antwoorden werden met een bepaalde gradatie op een schaal aangegeven. In dit geval werden de

¹ Een uitgebreide overzicht van de algemene gegevens van de participanten in zaal 1 en 2 zijn te zien in appendices A en B.

² De instructieblad is te zien in appendix C.

³ De algemene vragenlijst is te zien in appendix D.

⁴ De twee vragenlijsten zijn te zien in appendices E en F.

antwoorden op vijfpuntschalen aangegeven (bijvoorbeeld 1 = zeker mee eens, 2 = mee eens, 3 = neutraal, 4 = niet mee eens, 5 = zeker niet mee eens). Er was ook een aantal open vragen waarin de deelnemers konden beschrijven wat hun beweegredenen zijn voor hun antwoorden op een eerdere vraag of er werd om hun mening gevraagd. Daarnaast waren er ook drie meerkeuze vragen waarin de deelnemers hun keuze konden omcirkelen.

Op zaterdag 3 mei 2014 organiseerde de Stichting Plotsdoven de jaarlijkse terugkerende landelijke Plotsdoven ontmoetingsdag in Kamerik. Van tevoren werd op de website van de Stichting Plotsdoven bekend gemaakt dat tijdens de landelijke plotsdoven ontmoetingsdag NmG films zouden worden getoond aan het publiek en dat er daarna van de aanwezigen hun mening over de filmpjes wordt gevraagd. De Stichting Plotsdoven verwachtte een opkomst van circa 80 mensen. Gezien de beschikbare faciliteiten werd er besloten om het groep in tweeën te delen. De ene groep zou in een zaal naar 6 filmpjes van tolk 1 en 2 kijken terwijl de tweede helft van de groep in een andere zaal naar 6 filmpjes van tolk 3 en 4 gingen kijken. In het programma van de landelijke Plotsdoven ontmoetingsdag kregen wij anderhalf uur ingedeeld voor de testafname. Voor de aanvang van de testafname werden de aanwezigheden geïnformeerd over de doel van het onderzoek en de werkwijze van het onderzoek. Na het bekijken van elke filmpje kregen de aanwezigen 5 minuten tijd om een vragenlijst betreffende het filmpje dat ze net hadden bekeken te beantwoorden, waarna de volgende filmpje werd getoond. Na het bekijken van de eerste drie filmpjes (NmG1, NmG2 en NmG3 vormen), konden de deelnemers een algemeen vragenblad beantwoorden over de eerste set van drie filmpjes, waarna er werd doorgeslagen met de tweede set van filmpjes. Na het bekijken van de tweede set filmpjes kregen de participanten weer de mogelijkheid om een algemeen vragenblad te beantwoorden over de tweede set van filmpjes. Daarna konden de participanten vragen beantwoorden over de gehele twee sets van 6 filmpjes.

4. Resultaten

In dit vierde hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek naar de gebruikerswensen ten aanzien van het tolken in NmG in verschillende tolksituaties beschreven en verklaard. Dit onderzoek werd uitgevoerd door middel van een vragenlijst met (maximaal) 12 vragen. In dit hoofdstuk zullen de antwoorden op de vragen samengevat worden. De exacte resultaten op de vragen zijn te zien in appendix G. Niet alle participanten hebben antwoord gegeven op alle vragen, daarom bestaat er bij enkele meerkeuze vragen discrepantie tussen het totale aantal antwoorden en het totale aantal participanten.

Vraag 1

Heeft u de inhoud van de film goed begrepen? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 zeer goed begrepen is en 5 totaal niets van begrepen, welk cijfer zou u dan geven?

Op de vraag of de participanten de inhoud van de film goed hebben begrepen was er een opvallende discrepantie tussen zaal 1 en zaal 2. De participanten in zaal 1, waar zij naar tolken 1 en 2 keken, gaven aan dat er nauwelijks een verschil was tussen de drie verschillende NmG vormen.

De participanten gaven met gemiddelde cijfers van 3,55; 3,50 en 3,56 aan dat zij tolk 1 nauwelijks hebben begrepen. Tolk 2 werd iets beter begrepen met gemiddelde cijfers van 3,08; 3,20 en 3,05. Dit was niet het geval bij zaal 2, waar de participanten naar tolken 3 en 4 keken. Zij gaven aan dat zij de

filmpjes waarin naar NmG1 werd getolkt minder goed begrepen dan de filmpjes waarin NmG2 werd getolkt. De filmpje waarin NmG3 getolkt werd, werd als het beste begrepen door de participanten, waarbij tolk 4 het best werd beoordeeld door de participanten met een gemiddelde cijfer van 2,30.

Vraag 2

Wat vindt u van de getolkte kwaliteit van de informatie die aangeboden is? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 zeer goed is en 5 zeer slecht, welk cijfer zou u dan geven?

Bij alle vier tolken werden er dezelfde resultaten behaald, namelijk dat de getolkte kwaliteit van de informatie die aangeboden is in de filmpjes waarin er werd getolkt in NmG3 als het beste beschouwd werd. NmG1 vorm werd als het slechtst beoordeeld door de participanten bij alle vier tolken. Een opvallende aspect was dat bij tolk 1 en tolk 3 de NmG2 filmpje slechter beoordeeld werd dan het NmG1 filmpje, hoewel het verschil tussen NmG 1 en NmG2 beduidend kleiner is vergeleken met het verschil tussen NmG2 en NmG3. De beste score ging naar tolk 4 die in NmG3 tolkte met een score van 1,82.

Vraag 3

Vindt u het ontspannend om naar de tolk te kijken? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 ontspannend is en 5 totaal niet ontspannend, welk cijfer zou u dan geven?

Op de vraag of de participanten het ontspannend vinden om naar de tolk te kijken gaven de participanten ook een consistent antwoord, namelijk dat de NmG1 vorm het minst ontspannend is van alle NmG vormen om naar te kijken. Vervolgens werd de NmG2 vorm als meer ontspannend dan de NmG1 vorm beoordeeld, waarna de NmG3 vorm als het meest ontspannend van alle NmG vormen werd beoordeeld. Dit geldt voor tolken 2, 3 en 4, hoewel tolk 1 een andere beeld laat zien, namelijk dat de NmG2 vorm iets meer ontspanner werd beoordeeld dan de NmG3 vorm. Een opvallend detail is dat tolk 4 gemiddeld het best scoorde vergeleken met de drie andere tolken wat ook te zien is in vragen 1 en 2.

Vraag 4

Kijkt u vooral naar de mondbeeld of naar de gebaren? Omcirkel uw keuze.

Mondbeeld

Gebaren

Allebei

Ik weet het niet

Bij alle tolken gaf de grote meerderheid van de participanten aan dat zij naar allebei mondbeeld en gebaren keken. Een kleine aantal mensen gaven aan dat zij alleen maar naar het mondbeeld keken, terwijl een nog kleiner aantal mensen ook aangaven dat zij alleen maar naar de gebaren keken. Een participant gaf aan dat zij bij tolk 4 vooral naar de mimiek en mondbeeld keek.

Vraag 5

Wat vindt u van de mondbeeld? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 zeer duidelijk en 5 zeer onduidelijk, welk cijfer zou u dan geven?

Op de vraag wat de participanten van de mondbeeld van de tolken vonden, gaven alle participanten een eensluidend antwoord, namelijk dat het mondbeeld van de tolken die in NmG1 tolkten minder duidelijk was vergeleken met de mondbeeld van de tolken die in NmG2 tolkten. De mondbeeld van de tolken die in NmG3 tolkten werd als het meest duidelijk bevonden door de participanten. Tolk 4 werd in deze vraag ook als een tolk met het meest duidelijkst mondbeeld beoordeeld.

Vraag 6

Wat vindt u van de gebaren? Zijn de gebaren u bekend? Omcirkel uw keuze.

De meeste wel

De meeste niet

Ik herken ze wel, maar weet niet precies wat ze betekenen

Ik vind de gebaren niet duidelijk

Het grootste deel van de participanten gaf aan dat zij de meeste gebaren wel herkenden, maar er was ook een groot deel van de participanten dat aangaf dat zij de gebaren wel herkennen, maar niet precies weten wat ze betekenen. Bij zaal 1 gaven 1 a 2 mensen aan dat zij de meeste gebaren niet herkennen terwijl er in zaal 2 tenminste 5 participanten zaten die aangaven dat zij de meeste gebaren niet herkennen. Dit verschil komt waarschijnlijk omdat er een kleinere aantal mensen in zaal 1 (18 mensen) zaten in vergelijking met zaal 2 (29 mensen). Ook waren er 2 a 3 mensen in zaal 2 die aangaven dat zij de gebaren niet duidelijk vonden bij beide tolken 3 en 4. Dat was het geval bij vertalingen naar de NmG1 en NmG2 vormen, bij NmG3 vorm gaf niemand aan dat ze de gebaren niet duidelijk vonden.

Vraag 7

Kent u de gebaren wel, maar kunt u toch de gebaren niet volgen? Zo nee, waarom niet?

Aangezien dit een open vraag was, hadden de participanten de mogelijkheid om allerlei antwoorden op deze vraag te formuleren. Uit de verzameling van antwoorden kon er een selectie gemaakt worden van de meest voorkomende redenen waarom zij de gebaren niet konden volgen. Het grootste deel van de participanten gaf aan dat de gebaren veel te snel waren als reden waarom zij de gebaren niet konden volgen. De tweede meest vaak voorkomende reden was dat de participanten niet geoefend genoeg zijn om de gebaren te volgen. De derde meest vaak voorkomende reden was dat de participanten de gebaren niet kenden. Tevens waren er drie mensen in de tweede zaal die aangaven dat tolk 3 toen zij in NmG1 vertaalde te weinig mimiek weergaf, daarom konden zij de gebaren niet volgen. Daarnaast gaven twee mensen aan dat zij te afgeleid werden door het mondbeeld bij tolk 4. Hieronder is een selectie te zien van de dingen die de participanten opschreven als antwoord op vraag 7.

“Als ik een gebaar zie, moet ik bedenken welk gebaar dat is en dan zijn we al 3 gebaren verder.”

“Ik miste enkele gebaren omdat de nieuwe gebaren mij niet allemaal bekend zijn.”

“Alles wordt te letterlijk vertaald. (NmG1)”

Vraag 8

Wat vindt u van de mimiek? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 duidelijk en prettig is en 5 onduidelijk en storend, welk cijfer zou u geven?

Op de vraag wat de participanten van de mimiek van de tolken vonden, gaven alle participanten een eensluidend antwoord, namelijk dat de NmG1 filmpjes van alle tolken als meer onduidelijk en storend werd beoordeeld. De NmG2 filmpjes van alle tolken werden beter beoordeeld dan de NmG1 filmpjes. De NmG3 filmpjes van alle tolken werden als het meest duidelijk en prettig beoordeeld. Wat hier ook opvalt is dat de mimiek van tolk 4 werd beoordeeld als het meest duidelijk en prettig wat ook terug is te zien bij andere vragen.

Vraag 9

Weet u wat de gebarenruimte voor het lichaam is? Omcirkel uw keuze.

Ja

Nee

Ik weet het niet

Het grootste deel van de respondenten gaf aan dat zij wel wisten wat de gebarenruimte voor het lichaam is, slechts een paar mensen gaven aan dat zij niet wisten wat de gebarenruimte voor het lichaam is. Enkele mensen gaven aan het antwoord op deze vraag niet te weten. Deze vraag werd voornamelijk gesteld ter voorbereiding op de volgende vragen waar er dieper werd ingegaan op het gebruik van de gebarenruimte door de tolken.

Vraag 10

Wat vindt u van het gebruik van de gebarenruimte door de tolk in deze film? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 betekent dat u er volledig mee eens bent en 5 volledig oneens.

10a: De tolk maakt duidelijk gebruik van de gebarenruimte.

Bij vraag 10a waren de respondenten het over het algemeen eens met elkaar, namelijk dat alle tolken het meest gebruik maakten van de gebarenruimte als zij in NmG3 tolkten. Als de tolken in NmG2 en NmG1 tolkten, gaven de participanten aan dat het merkbaar is dat zij dan steeds minder gebruik maakten van de gebarenruimte voor het lichaam.

10b: De tolk maakt te weinig gebruik van de gebarenruimte:

Bij deze vraag waren alle respondenten het erover eens dat de tolken te weinig gebruik maakt van de gebarenruimte als zij in NmG1 tolkten. Een uitzondering was tolk 4, de participanten vonden niet dat zij te weinig gebruik maakte van de gebarenruimte als zij in NmG1 tolkte. Waarschijnlijk vonden de participanten haar mondbeeld en mimiek duidelijk genoeg dat het gebruik van de gebarenruimte overbodig was geworden. Bij NmG3 gaven alle participanten aan dat zij niet mee eens waren met de stelling dat de tolk te weinig gebruik maakt van de gebarenruimte.

10c: De manier waarop de tolk gebruik maakt van de gebarenruimte helpt mij om de informatie beter te begrijpen:

Over het algemeen waren de participanten het eens met de stelling dat de manier waarop de tolk gebruik maakt van de gebarenruimte hen helpt om de informatie beter te begrijpen.

De participanten beoordeelden de filmpjes waarin er in NmG3 werd getolkt beter op dit punt dan de filmpjes waarin er in NmG1 en NmG2 werden getolkt. Dit geeft aan dat de gebarenruimte in NmG3 beter benut wordt dan in NmG1 en NmG2.

10d: Voor mij is het niet nodig dat de tolk de gebarenruimte gebruikt:

Alle participanten gaven sterk aan dat zij het niet mee eens zijn met deze stelling, wat duidelijk aantoonde dat het gebruik van de gebarenruimte belangrijk is tijdens het tolken. Een opvallende aspect is dat de score bij alle drie NmG vormen van ongeveer gelijke waarde waren wat aangeeft dat het gebruik van de gebarenruimte in alle NmG vormen even belangrijk zijn en dus niet alleen bij vorm 3.

Vraag 11

Heeft u kunnen volgen wie aan het woord was in het gesprek? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 u de hele tijd heeft kunnen volgen wie aan het woord was en 5 de hele tijd heeft u NIET kunnen volgen wie aan het woord was, welk cijfer zou u geven?

Deze vraag werd alleen gesteld aan de participanten in zaal 2 aangezien daar filmpjes van tolken 3 en 4 werden getoond. De participanten gaven bij beide tolken 3 en 4 ongeveer hetzelfde antwoord, namelijk dat ze het minst konden volgen wie aan het woord was bij filmpjes waarin er in NmG1 getolkt werd. De participanten gaven aan dat zij daarna beter konden volgen wie aan het woord was als de tolken in NmG2 tolkten. Zij konden het best volgen wie aan de woord was wanneer de tolken in NmG3 tolkten.

Vraag 12

Als u deze tolk een cijfer zou moeten geven op een schaal van 1-5 waarbij 1 betekent ik zou deze tolk weer vragen en 5 betekent totaal onbegrijpelijk, welk cijfer zou u dan geven?

De participanten gaven allemaal een unaniem antwoord, namelijk dat ze de tolk die in NmG1 vertaalt het minst vaak zouden vragen ; de tolk die in NmG2 vertaalt scoorde iets hoger. Tolken die in NmG3 tolkten werden als het hoogst beoordeeld. Wat hier ook opviel is dat de tolk 4 als beste werd beoordeeld.

5. Discussie en conclusie

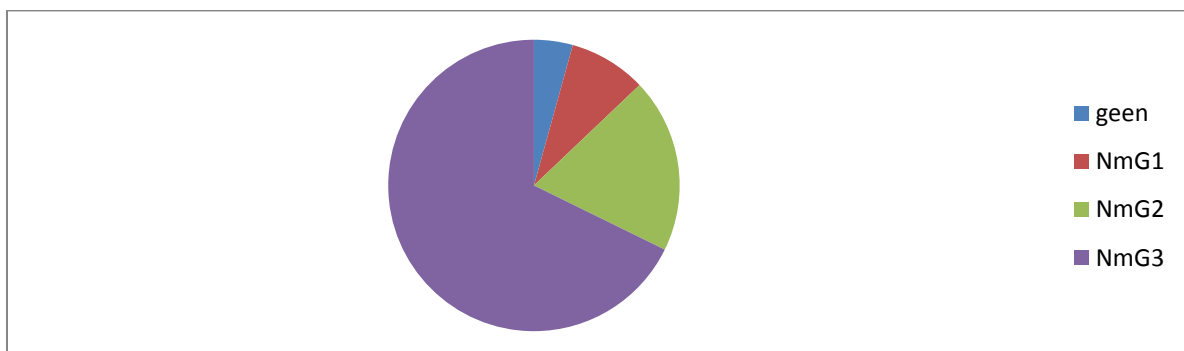
Uit ons onderzoek is gebleken dat het vooral maatwerk blijft wat de juiste keuze voor de NmG vormen betreft voor vertalingen. Iedere tolkgebruiker heeft zijn/haar eigen wensen ten opzichte van het NmG gebruik door tolken, de ene heeft meer baat bij meer mimiek en duidelijke mondbeeld terwijl de andere meer baat heeft als de vertaling in NmG exact het Nederlandse grammatica volgt.

Het voorgaande hoofdstuk laat zien dat de participanten over het algemeen een duidelijke voorkeur hebben voor de vertalingen in de NmG3 vorm. Na het beantwoorden van vragen over de drie NmG filmpjes die de participanten zagen, werd hen gevraagd een algemeen vragenblad in te vullen over de eerste set van drie filmpjes waarin er vragen werd gesteld. De vragen gingen voornamelijk over welke NmG vorm hun voorkeur had, waarna er werd doorgegaan met het bekijken van de tweede set van filmpjes. Na het bekijken van de tweede set filmpjes kregen de participanten weer de mogelijkheid om een algemeen vragenblad te beantwoorden over de tweede set van filmpjes. Uit de antwoorden kan er geconcludeerd worden dat het grootste deel van de participanten de voorkeur had voor NmG3 vorm, de vorm die het meest dichtbij de NGT ligt. In tabel 4 is te zien dat er in totaal 63 keren gekozen is voor NmG3 terwijl NmG2 maar 18 keren gekozen is. NmG1 werd het minst vaak gekozen, namelijk 8 keren.

Vorm	Aantal mensen
Geen	4
NmG1	8
NmG2	18
NmG3	63

Tabel 4: Voorkeur voor een bepaalde NmG vorm.

Figuur 1 laat zien dat ongeveer 2/3 deel van de participanten de voorkeur heeft voor vertalingen in de NmG3 vorm. De participanten gaven aan dat zij de filmpjes waarin naar NmG3 werd getolkt het best begrepen vergeleken met filmpjes waarin er naar twee andere NmG vormen werden vertaald. De participanten beoordeelden ook dat de getolkte kwaliteit van de informatie die aangeboden is in filmpjes als het beste beschouwd werd in filmpjes waarin er naar NmG3 vorm is vertaald. Verder gaven de participanten ook aan dat de filmpjes waarin naar NmG3 werd getolkt het meest spannend is om naar te kijken.

Figuur 1: Voorkeur voor een bepaalde NmG vorm.

Deze uitkomst is opvallend. Vaak wordt namelijk aangenomen dat mensen laat- of plotsdoof geworden zijn het meest baat hebben bij een vorm van NmG die heel dicht bij het Nederlands blijft. Dat is dus niet de conclusie van dit onderzoek.

Ons onderzoek geeft aanwijzingen waar dit mee te maken zou kunnen hebben. Kenmerkend voor de NmG3 vorm in dit onderzoek is namelijk dat het grammaticale aspecten van NGT bevat (classifiers,

localisatie, mimiek, rol nemen, perspectief en orale componenten). Enkele van deze aspecten zullen hieronder toegelicht worden.

De onderzoeksresultaten laten zien dat er overeenkomsten zijn wat betreft het begrijpen van de NmG tolken door de plotsdoven/laatdoven. Het meest belangrijkst is dat de plotsdove/laatdove zelf voldoende kennis heeft van het gebarenlexicon wat een vanzelfsprekende punt is. Zonder enige kennis van het gebarenlexicon zullen de plotsdove/laatdove de NmG tolken niet kunnen volgen. Daarnaast gaven de participanten aan dat zij de tempo van de vertalingen zeer belangrijk vinden.

De meesten gaven aan dat als er in NmG1 werd getolkt, het tempo te hoog was, dit zou te maken kunnen hebben met het feit dat de tolk alle woorden individueel ondersteunt met gebaren .

Bij vertalingen in NmG3 vorm gaven de meeste participanten aan dat de tempo veel rustiger en beter was. Dit kan te maken hebben met de vertaling die meer dan NGT -achtig word geformuleerd wat tijdswinst geeft vergeleken met het woord voor woord vertalen.

Daarnaast toonde het onderzoek aan dat er twee opvallende componenten zijn in het NmG gebruik wat de vertaling naar NmG meer begrijpelijker maakt voor de plotsdoven/laatdoven, dit zijn mimiek en mondbeeld. Bij de vraag waar de participanten naar keken als zij naar tolken NmG keken, gaf de meerderheid van de participanten aan dat zij vooral naar mondbeeld en gebaren keken. Bij de vraag wat de participanten van de mondbeeld vonden bij NmG1, NmG2 en NmG3 vormen, gaven de meeste participanten aan dat het mondbeeld van de tolken die in NmG1 tolkten minder duidelijk was vergeleken met de mondbeeld van de tolken die in NmG2 tolkten. Het mondbeeld van de tolken die in NmG3 tolkten werd als het meest duidelijk bevonden door de participanten. Dat is opvallend, want je zou verwachten dat als je dichter bij het Nederlands blijft , het mondbeeld ook meer aandacht en nadruk krijgt.

Verder meldden de participanten dat zij een duidelijk en niet overdreven mondbeeld het meest prettigst vonden om naar te kijken. Er zijn een aantal oorzaken te benoemen waarom de mondbeeld in NmG3 vorm het prettigst is. Ten eerste, in NmG1 vorm moet de tolk iedere afzonderlijke gesproken woord vertalen wat tijd vergt. Daarom zijn de mondbeelden van tolken die in NmG1 vertalen vaak te snel en onduidelijk in verband met de tempo. NmG3 daartegen volgt de woordvolgorde van het Nederlands in grote lijnen, maar er is geen één op één relatie. Daarnaast kan hier en daar gebaard worden zonder Nederlands mondbeeld en orale componenten maken ook een deel uit van NmG3 vorm. Dit alles maakt dat het mondbeeld van een tolk dat in NmG3 vertaalt veel rustiger vergeleken met andere NmG vormen.

De participanten gaven ook aan dat zij een duidelijk mimiek het prettigst vonden bij NmG vertalingen. Als er werd vertaald in NmG1 vorm, was de mimiek minimaal vergeleken met NmG3 vormen en de participanten gaven aan dat zij dat onduidelijk en storend vonden. De NmG2 filmpjes van alle tolken werden beter beoordeeld dan de NmG1 filmpjes qua mimiek. De mimiek van de tolken in NmG3 filmpjes werden als het meest duidelijk en prettig beoordeeld. Dit kan verklaard worden doordat het mimiek een integraal grammaticaal onderdeel is van het NGT, zodoende wordt bij NmG3 vorm mimiek het meest vaak ingezet als een grammaticaal onderdeel wat zeker helpt bij het begrijpen van het verhaal.

De gebarenruimte maakt ook een belangrijk onderdeel uit van vertalingen in NmG3 vorm. Er wordt dan immers gebruik gemaakt van de grammaticale elementen uit het NGT zoals classificeren en localisatie. De participanten merkten op dat de tolk meer gebruik maakt van de gebarenruimte als de tolk in NmG3 vorm vertaalt vergeleken met andere NmG vormen. De meeste participanten gaven aan dat de manier waarop tolk gebruik maakt van de gebarenruimte hen beter helpt om de informatie te begrijpen. Op de stelling dat het niet nodig is dat de tolk de gebarenruimte gebruikt reageerden alle participanten dat zij niet mee eens zijn met deze stelling, wat aantoont dat het gebruik van de gebarenruimte belangrijk is tijdens het tolken. Bij gesprekken waarbij meerdere mensen betrokken was gaven de participanten aan dat zij het best konden volgen wie aan de beurt was als er in NmG3 werd getolkt, dat is toe te schrijven aan het gebruik van de gebarenruimte. Bij NmG3 kunnen de betrokkenen geplaatst worden in de gebarenruimte en door middel van localisatie kunnen de participanten in een oogopslag zien wie nu aan de beurt is.

Een opvallende detail dat uit dit onderzoek verscheen is namelijk dat tolk 4 continue als het tolk met beste resultaten werd beoordeeld door de participanten. Dit is een interessante bevinding aangezien tolk 4 niet één van de voorkeurstolken was die door de Stichting Plotsdoven geselecteerd was maar door het Nederlands Gebarencentrum geselecteerd werd. Tolk 4 heeft het NGT als haar moedertaal, en het gegeven dat zij als het beste werd beoordeeld geeft aan dat de NGT factoren in NmG een belangrijke rol spelen zoals mimiek, mondbeeld en het gebruik van de gebarenruimte.

Wat we op basis van dit onderzoek kunnen concluderen is:

- Het is geen vanzelfsprekendheid dat de vorm die het dichtst bij het Nederlands blijft, NmG 1 of 2, voor plots- en laatdoven de meest geschikte vorm van tolken is;
- Het tempo en het ritme van gebaren is heel belangrijk en verdient meer aandacht in de wijze van tolken, in welk vorm dan ook;
- Het gebruik van de ruimte, mimiek en het mondbeeld vormen een belangrijk aspect bij het begrijpen van getolkte informatie.

Het is belangrijk dat de tolken en de tolkgebruikers zich bewust zijn van de factoren die een rol spelen waardoor de afstemming tussen hen optimaal is.

Appendix A: overzichtslijst van participanten in zaal 1

Nummer	Geslacht	Huidige leeftijd	Hoe lang al (plots)doof?	Plotsdoof/SH/Doof/Laatdoof	Hoe communiceert u zelf het meest met de mensen om u heen?
1	vrouw	44	40	SH	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
2	vrouw	62	28	Plotsdoof/SH	Ik spreek Nederlands en gebruik zelden gebaren
3	vrouw	71	25	Doof met CI	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
4	vrouw	54	23	Doof met CI	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
5	vrouw	52	15	Doof	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
6	-	45	37	Plotsdoof	Ik spreek Nederlands en gebruik nooit gebaren
7	man	60	60	SH	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
8	vrouw	43	41	Doof	Nederlands met horende mensen en NGT met dove mensen
9	man	49	49	Doof met CI	Ik spreek Nederlands en gebruik nooit gebaren
10	vrouw	29	24	SH	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
11	vrouw	56	6	Doof met CI	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
12	-	53	39	SH	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
13	vrouw	42	42	SH	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
14	man	66	46	Laatdoof met CI	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
15	man	51	44	Doof met CI	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
16	vrouw	48	40	Plotsdoof met CI	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
17	vrouw	73	73	Doof	Ik gebruik Nederlandse Gebarentaal en ik spreek NL en maak gebaren erbij.
18	man	63	53	Laatdoof met CI	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
19	man	54	36	Doof met CI	Ik spreek Nederlands en gebruik heel soms gebaren
20	vrouw	50	2	Doof/SH met CI	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
21	vrouw	51	32	Plotsdoof	Ik spreek Nederlands en gebruik af en toe gebaren
22	vrouw	69	12	Doof met CI	Ik spreek Nederlands en gebruik nooit gebaren

23	vrouw	64	64	Doof/SH	Ik spreek Nederlands en gebruik af en toe gebaren
24	vrouw	66	45	Plotsdoof	Ik spreek Nederlands en gebruik af en toe gebaren
25	vrouw	63	19	Plotsdoof/Laatdoof	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
26	man	74	60	Plotsdoof	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
27	vrouw	55	21	Plotsdoof	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
28	vrouw	56	38	Laatdoof met CI	Ik spreek Nederlands en gebruik soms gebaren
29	vrouw	45	45	Doof met CI	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij

Appendix B: overzichtslijst van participanten in zaal 2

Nummer	Geslacht	Huidige leeftijd	Hoe lang al (plots)doof?	Plotsdoof/SH/Doof/Laatdoof	Hoe communiceert u zelf het meest met de mensen om u heen?
1	-	59	?	Doof met CI	Ik spreek Nederlands en gebruik nooit gebaren
2	vrouw	54	3	SH	Ik spreek Nederlands en gebruik nooit gebaren
3	man	52	7	Plotsdoof/SH	Ik spreek Nederlands en gebruik af en toe gebaren
4	man	-	14	Laatdoof met CI	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
5	vrouw	54	46	Plotsdoof met CI	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
6	man	60	40	Laatdoof met CI	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
7	vrouw	57	57	SH	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
8	man	62	50	Plotsdoof met CI	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
9	vrouw	34	2	Doof met CI	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
10	man	61	61	zwaar SH	Ik spreek Nederlands en maak beetje gebaren erbij
11	vrouw	53	51	Plotsdoof met CI	Ik gebruik Nederlandse Gebarentaal en spreek Nederlands en maak gebaren erbij
12	vrouw	48	43	Doof met CI	Ik spreek Nederlands en gebruik nooit gebaren
13	-	63	2	SH	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
14	vrouw	62	14	Plotsdoof met CI	Ik gebruik soms Nederlandse Gebarentaal en ik spreek Nederlands en maak soms gebaren erbij
15	vrouw	63	44	Plotsdoof met CI	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
16	man	47	12	Doof met CI	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij
17	vrouw	60	29	Laatdoof met CI	Ik spreek Nederlands en gebruik nooit gebaren
18	vrouw	30	13	Laatdoof met CI	Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij

Appendix C: instructieblad

Geachte heer/mevrouw,

Wij heten u hartelijk welkom bij dit onderzoek naar verschillende vormen van Nederlands met Gebaren. De term Nederlands met Gebaren (NmG) is een verzamelnaam of koepelterm voor allerlei vormen van Nederlands met ondersteunende gebaren. Voor gebruikers van tolken is het essentieel te weten dat de tolk die zij aanvragen ook in staat is die vorm van NmG te gebruiken die voor hen het duidelijkste is. Op dit moment weten we weinig of niets over de gebruikerswensen ten aanzien van NmG. Om meer inzicht te krijgen in de vorm van NmG voor de doelgroep van de Stichting Plots- en Laatdoven doet het Nederlands Gebarent centrum in samenwerking met de Stichting Plots- en Laatdoven een onderzoek.

De twee hoofddoelen van deze onderzoek zijn:

1. *Voor de doelgroep Plots- en Laatdoven:* duidelijkheid krijgen welke vorm van NmG het meest geschikt is
2. *Voor tolken:* meer inzicht geven in de behoefte van de tolkgebruikers

Het onderzoek

Voor dit onderzoek laten wij u zes verschillende filmpjes zien:

3 filmpjes met tolk A en 3 filmpjes met tolk B.

Tolk A tolkt een bepaalde situatie drie maal in steeds een andere vorm van NmG.

Tolk B tolkt een andere situatie, ook drie maal in steeds een andere vorm van NmG.

Wat wij u vragen:

1. U krijgt eerst een vragenlijst met een paar algemene vragen. Zou u deze vragen eerst willen beantwoorden?
2. Dan begint u met het bekijken van de drie filmpjes van tolk A.

Voordat u de filmpjes gaat bekijken, krijgt u een korte beschrijving van de inhoud van het filmpje te lezen, zodat u op de hoogte bent waar het filmpje over gaat en u meer aandacht kunt besteden aan de getolkte inhoud.

Procedure voor het kijken naar de films:

1. U kijkt eerst naar filmpje 1 van Tolk A. Direct daarna beantwoordt u een aantal specifieke vragen over dit filmpje.
2. Vervolgens kijkt u naar filmpje 2 van Tolk A, en u beantwoordt weer een aantal vragen. Tot slot kijkt u naar filmpje 3 van Tolk A en beantwoordt u de laatste vragen op de vragenlijst. Daarna komt er een vragenlijst met algemene vragen over de 3 filmpjes van tolk A.
3. Dan gaat u kijken naar de drie filmpjes van Tolk B en u gaat op precies dezelfde manier te werk: eerst de korte beschrijving lezen, dan naar het filmpje kijken en daarna vragen beantwoorden.

Alle onderzoeksgegevens zullen anoniem worden behandeld. Alvast veel dank voor de medewerking aan ons onderzoek.

Appendix D: algemene vragenlijst

Algemene Vragen

Als er antwoorden gegeven worden, omcirkel dan het antwoord wat op u van toepassing is.

1. Man/Vrouw
Geboortedatum:.....

Moedertaal:.....

2. Gehoorstatus:
Doof
Doof met CI
Laatdoof
Plotsdoof
Slechthorend

Sinds: .....

3. Is voor u het verschil tussen NGT en NmG duidelijk?

Ja
Nee
Ik weet het niet

4. Hoe communiceert u zelf het meest met de mensen om u heen:

Ik spreek Nederlands en maak gebaren erbij

Ik gebruik Nederlandse Gebarentaal

Ik spreek Nederlands en gebruik nooit gebaren

Anders:.....

5. Hoe communiceren mensen uit uw omgeving het meest met u?

Men spreekt Nederlands en articuleert duidelijk

Men spreekt Nederlands en maken daar ook gebaren bij

Anders:.....

6. Hoe heeft u gebaren geleerd?

via een cursus...namelijk: .....

via gebarenwoordenboeken.....

anders:.....

7. Kunt u zelf aangeven in hoe vaardig u bent met gebaren in NGT/NmG?

Ik ken wel een aantal gebaren

Ik herken wel gebaren, maar zelf maken doe ik niet veel

Ik maak zelf wel gebaren en herken ook de meeste gebaren van tolken wel

Anders:.....

8. Hoe lang maakt u al gebruik van tolken NGT/NmG?

9. Hoe vaak maakt u gebruik van tolken NGT/NmG?

10. Maakt u zoveel mogelijk gebruik van dezelfde tolk? Zo ja, waarom?

11. Kunt u beschrijven wat voor u de ideale tolk is?

Appendix E: vragenlijst tolken 1 en 2

1. Heeft u de inhoud van de film goed begrepen? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 zeer goed begrepen is en 5 totaal niets van begrepen, welk cijfer zou u dan geven?

.....

2. Wat vindt u van de getolkte kwaliteit van de informatie die aangeboden is? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 zeer slecht is en 5 zeer goed, welk cijfer zou u dan geven?

.....

3. Vindt u het ontspannend om naar de tolk te kijken? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 ontspannend is en 5 totaal niet ontspannend, welk cijfer zou u dan geven?

.....

4. Kijkt u vooral naar de mondbeeld of naar de gebaren? Omcirkel uw keuze.

Mondbeeld
Gebaren
Allebei
Ik weet het niet

5. Wat vindt u van de mondbeeld? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 zeer onduidelijk is en 5 zeer duidelijk, welk cijfer zou u dan geven?

.....

6. Wat vindt u van de gebaren? Zijn de gebaren u bekend? Omcirkel uw keuze.

De meeste wel
De meeste niet
Ik herken ze wel, maar weet niet precies wat ze betekenen
Ik vind de gebaren niet duidelijk

7. Kent u de gebaren wel, maar kunt u toch de gebaren niet volgen? Zo nee, waarom niet?

.....

.....

8. Wat vindt u van de mimiek? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 onduidelijk en storend is en 5 duidelijk en prettig, welk cijfer zou u geven?

.....

9. Weet u wat de gebarenruimte voor het lichaam is? Omcirkel uw keuze.

Ja

Nee

Ik weet het niet

10. Wat vindt u van het gebruik van de gebarenruimte door de tolk in deze film? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 betekent dat u er volledig mee eens bent en 5 volledig oneens.

- De tolk maakt duidelijk gebruik van de gebarenruimte:.....

- De tolk maakt te weinig gebruik van de gebarenruimte:.....

- De manier waarop de tolk gebruik maakt van de gebarenruimte helpt mij om de informatie beter te begrijpen:.....

- Voor mij is het niet nodig dat de tolk de gebarenruimte gebruikt:.....

11. Als u deze tolk een cijfer zou moeten geven op een schaal van 1-5 waarbij 1 betekent totaal onbegrijpelijk en 5 ik zou deze tolk weer vragen, welk cijfer zou u dan geven?

.....

12. Overige opmerkingen:

Vragenlijst over de eerste set van drie filmpjes

1. Welke filmpje heeft uw voorkeur? Omcirkel uw keuze.

Film A-1

Film A-2

Film A-3

2. Kunt u aangeven waarom dit filmpje uw voorkeur heeft? Gebruik concrete bewoordingen in uw uitleg zoals; mimiek, lichaamshouding, gebaren, mondbeeld enzovoorts.

3. Heeft u nog andere opmerkingen?

Vragenlijst over de tweede set van drie filmpjes

1. Welke filmpje heeft uw voorkeur? Omcirkel uw keuze.

Film B-1

Film B-2

Film B-3

2. Kunt u aangeven waarom dit filmpje uw voorkeur heeft? Gebruik concrete bewoordingen in uw uitleg zoals; mimiek, lichaamshouding, gebaren, mondbeeld enzovoorts.

3. Wie van de twee tolken heeft uw voorkeur en waarom?

Tolk uit Film A

Tolk uit film B

4. Heeft u nog andere opmerkingen?

Appendix F: vragenlijst tolken 3 en 4

13. Heeft u de inhoud van de film goed begrepen? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 zeer goed begrepen is en 5 totaal niets van begrepen, welk cijfer zou u dan geven?

.....

14. Wat vindt u van de getolkte kwaliteit van de informatie die aangeboden is? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 zeer slecht is en 5 zeer goed, welk cijfer zou u dan geven?

.....

15. Vindt u het ontspannend om naar de tolk te kijken? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 ontspannend is en 5 totaal niet ontspannend, welk cijfer zou u dan geven?

.....

16. Kijkt u vooral naar de mondbeeld of naar de gebaren? Omcirkel uw keuze.

- Mondbeeld
- Gebaren
- Allebei
- Ik weet het niet

17. Wat vindt u van de mondbeeld? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 zeer onduidelijk is en 5 zeer duidelijk, welk cijfer zou u dan geven?

.....

18. Wat vindt u van de gebaren? Zijn de gebaren u bekend? Omcirkel uw keuze.

- De meeste wel
- De meeste niet
- Ik herken ze wel, maar weet niet precies wat ze betekenen
- Ik vind de gebaren niet duidelijk

19. Kent u de gebaren wel, maar kunt u toch de gebaren niet volgen? Zo nee, waarom niet?

.....

.....

20. Wat vindt u van de mimiek? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 onduidelijk en storend is en 5 duidelijk en prettig, welk cijfer zou u geven?

.....

21. Weet u wat de gebarenruimte voor het lichaam is? Omcirkel uw keuze.

- Ja
- Nee
- Ik weet het niet

22. Wat vindt u van het gebruik van de gebarenruimte door de tolk in deze film? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 betekent dat u er volledig mee eens bent en 5 volledig oneens.

- De tolk maakt duidelijk gebruik van de gebarenruimte:.....
- De tolk maakt te weinig gebruik van de gebarenruimte:.....
- De manier waarop de tolk gebruik maakt van de gebarenruimte helpt mij om de informatie beter te begrijpen:.....
- Voor mij is het niet nodig dat de tolk de gebarenruimte gebruikt:.....

23. Heeft u kunnen volgen wie aan het woord was in het gesprek?

Op een schaal van 1-5, waarbij 1 u de hele tijd heeft kunnen volgen wie aan het woord was en 5 de hele tijd heeft u NIET kunnen volgen wie aan het woord was, welk cijfer zou u geven?

.....

24. Als u deze tolk een cijfer zou moeten geven op een schaal van 1-5 waarbij 1 betekent totaal onbegrijpelijk en 5 ik zou deze tolk weer vragen, welk cijfer zou u dan geven?

.....

25. Overige opmerkingen:

Vragenlijst over de eerste set van drie filmpjes

4. Welke filmpje heeft uw voorkeur? Omcirkel uw keuze.

Film A-1

Film A-2

Film A-3

5. Kunt u aangeven waarom dit filmpje uw voorkeur heeft? Gebruik concrete bewoordingen in uw uitleg zoals; mimiek, lichaamshouding, gebaren, mondbeeld enzovoorts.

6. Heeft u nog andere opmerkingen?

Vragenlijst over de tweede set van drie filmpjes

5. Welke filmpje heeft uw voorkeur? Omcirkel uw keuze.

Film B-1

Film B-2

Film B-3

6. Kunt u aangeven waarom dit filmpje uw voorkeur heeft? Gebruik concrete bewoordingen in uw uitleg zoals; mimiek, lichaamshouding, gebaren, mondbeeld enzovoorts.

7. Wie van de twee tolken heeft uw voorkeur en waarom?

Tolk uit Film A

Tolk uit film B

8. Heeft u nog andere opmerkingen?

Appendix G: vragen met (gemiddelde) antwoorden

Vraag 1

Heeft u de inhoud van de film goed begrepen? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 zeer goed begrepen is en 5 totaal niets van begrepen, welk cijfer zou u dan geven?

	NmG1	NmG2	NmG3
Tolk 1	3,55	3,50	3,56
Tolk 2	3,08	3,20	3,05
Tolk 3	3,81	3,30	2,89
Tolk 4	3,17	2,72	2,30

Tabel 5: gemiddelde antwoorden op vraag 1.

Vraag 2

Wat vindt u van de getolkte kwaliteit van de informatie die aangeboden is? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 zeer goed is en 5 zeer slecht, welk cijfer zou u dan geven?

	NmG1	NmG2	NmG3
Tolk 1	2,69	2,81	1,93
Tolk 2	2,71	2,59	2,21
Tolk 3	3,00	3,12	2,60
Tolk 4	2,73	2,06	1,82

Tabel 6: gemiddelde antwoorden op vraag 2.

Vraag 3

Vindt u het ontspannend om naar de tolk te kijken? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 ontspannend is en 5 totaal niet ontspannend, welk cijfer zou u dan geven?

	NmG1	NmG2	NmG3
Tolk 1	3,41	2,66	2,97
Tolk 2	3,8	3,4	3,06
Tolk 3	3,78	3,37	3,05
Tolk 4	2,9	2,6	2,01

Tabel 7: gemiddelde antwoorden op vraag 3.

Vraag 4

Kijkt u vooral naar de mondbeeld of naar de gebaren? Omcirkel uw keuze.

Mondbeeld

Gebaren

Allebei

Ik weet het niet

	NmG1	NmG2	NmG3
Tolk 1	Allebei 15x Mondbeeld 3x	Allebei 16x Mondbeeld 2x	Allebei 17x Mondbeeld 1x
Tolk 2	Allebei 15x Mondbeeld 2x Gebaren 1x	Allebei 15x Gebaren 2x	Allebei 15x Mondbeeld 1x Gebaren 1x
Tolk 3	Allebei 18x Mondbeeld 6x Gebaren 2x Ik weet het niet 2x	Allebei 18x Mondbeeld 6x Gebaren 3x Ik weet het niet 2x	Allebei 21x Mondbeeld 4x Gebaren 3x Ik weet het niet 1x
Tolk 4	Allebei 18x Mondbeeld 10x	Allebei 19x Mondbeeld 8x Gebaren 1x Mimiek én mondbeeld 1x	Allebei 21x Mondbeeld 5x Gebaren 1x Mimiek én mondbeeld 1x

Tabel 8: antwoorden op vraag 4.

Vraag 5

Wat vindt u van de mondbeeld? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 zeer duidelijk en 5 zeer onduidelijk, welk cijfer zou u dan geven?

	NmG1	NmG2	NmG3
Tolk 1	2,66	2,47	2,11
Tolk 2	3,05	2,81	2,38
Tolk 3	3,59	3,13	2,81
Tolk 4	2,19	1,92	1,87

Tabel 9: gemiddelde antwoorden op vraag 5.

Vraag 6

Wat vindt u van de gebaren? Zijn de gebaren u bekend? Omcirkel uw keuze.

De meeste wel

De meeste niet

Ik herken ze wel, maar weet niet precies wat ze betekenen

Ik vind de gebaren niet duidelijk

	NmG1	NmG2	NmG3
Tolk 1	10x de meeste wel 7x herken ze wel 1x de meeste niet	10x meeste wel 7x herken ze wel 1x meeste niet	10x de meeste wel 7x herken ze wel 1x meeste niet
Tolk 2	11x de meeste wel 5x herken ze wel 2x meeste niet	9x meeste wel 5x herken ze wel 3x meeste niet	8x meeste wel 7x herken ze wel 2x meeste niet
Tolk 3	17x de meeste wel 6x de meeste niet 3x vind de gebaren niet duidelijk 3x herken ze wel	17x de meeste wel 5x herken ze wel 5x de meeste niet 2x vind de gebaren niet duidelijk	16x de meeste wel 7x herken ze wel 6x de meeste niet
Tolk 4	18x de meeste wel 5x de meeste niet 2x herken ze wel 2x vind de gebaren niet duidelijk	20x de meeste wel 5x de meeste niet 3x herken ze wel	21x de meeste wel 3x herken ze wel 3x de meeste niet

Tabel 10: antwoorden op vraag 6.

Vraag 7

Kent u de gebaren wel, maar kunt u toch de gebaren niet volgen? Zo nee, waarom niet?

	NmG1	NmG2	NmG3
Tolk 1	4 x ken ze niet 4 x niet genoeg geoeffend 2 x te snel	7 x te snel 3 x niet genoeg geoeffend 4 x ken ze niet	3 x te snel 2 x ken ze niet 2 x niet genoeg geoeffend
Tolk 2	7 x te snel 2 x niet genoeg geoeffend	4 x te snel 1 x niet genoeg geoeffend	4 x te snel 1 x niet genoeg geoeffend
Tolk 3	12 x te snel 3 x te weinig mimiek 1 x te weinig geoeffend	11 x te snel 2 x ken niet alle gebaren 1 x niet genoeg geoeffend	10 x te snel 1 x niet genoeg geoeffend
Tolk 4	6 x te snel 1 x ken niet alle gebaren 2 x afgeleid door mondbeeld	4 x te snel 2 x afgeleid door mondbeeld 1 x ken niet alle gebaren	5 x te snel 1 x teveel informatie 1 x niet genoeg geoeffend 1 x afgeleid mondbeeld

Tabel 11: antwoorden op vraag 7.

Vraag 8

Wat vindt u van de mimiek? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 duidelijk en prettig is en 5 onduidelijk en storend, welk cijfer zou u geven?

	NmG1	NmG2	NmG3
Tolk 1	3,41	2,22	1,94
Tolk 2	3,77	2,34	2,05
Tolk 3	4,03	2,96	2,27
Tolk 4	2,72	1,74	1,55

Tabel 12: gemiddelde antwoorden op vraag 8.

Vraag 9

Weet u wat de gebarenruimte voor het lichaam is? Omcirkel uw keuze.

Ja

Nee

Ik weet het niet

	NmG1	NmG2	NmG3
Tolk 1	14x ja 3x nee 1x ik weet het niet	14x ja 3x nee	14x ja 2x nee
Tolk 2	14x ja 3x nee	13x ja 2x nee	13x ja 2x nee
Tolk 3	24x ja 4x ik weet het niet 1x nee	23x ja 3x ik weet het niet 2x nee	24x ja 3x ik weet het niet 2x nee
Tolk 4	23x ja 2x nee 2x ik weet het niet	25x ja 2x nee 1x ik weet het niet	25x ja 2x ik weet het niet 1x nee

Tabel 13: antwoorden op vraag 9.

Vraag 10

Wat vindt u van het gebruik van de gebarenruimte door de tolk in deze film? Op een schaal van 1-5, waarbij 1 betekent dat u er volledig mee eens bent en 5 volledig oneens.

10a: De tolk maakt duidelijk gebruik van de gebarenruimte:

	NmG1	NmG2	NmG3
Tolk 1	2,72	1,61	1,33
Tolk 2	3,36	1,5	1,16
Tolk 3	3,26	2,87	2,11
Tolk 4	2,52	1,72	1,60

Tabel 14: gemiddelde antwoorden op vraag 10a.

10b: De tolk maakt te weinig gebruik van de gebarenruimte:

	NmG1	NmG2	NmG3
Tolk 1	2,27	3,82	4,8
Tolk 2	2,27	4,37	4,33
Tolk 3	2,72	2,80	4,23
Tolk 4	3,26	4,11	4,44

Tabel 15: gemiddelde antwoorden op vraag 10b.

10c: De manier waarop de tolk gebruik maakt van de gebarenruimte helpt mij om de informatie beter te begrijpen:

	NmG1	NmG2	NmG3
Tolk 1	2,45	2,00	1,50
Tolk 2	1,88	2,33	1,20
Tolk 3	2,22	2,30	1,97
Tolk 4	1,94	1,94	1,50

Tabel 16: gemiddelde antwoorden op vraag 10c.

10d: Voor mij is het niet nodig dat de tolk de gebarenruimte gebruikt:

	NmG1	NmG2	NmG3
Tolk 1	4,00	4,00	4,62
Tolk 2	4,00	4,83	4,37
Tolk 3	4,26	4,15	4,66
Tolk 4	4,31	4,64	4,38

Tabel 17: gemiddelde antwoorden op vraag 10d.

Vraag 11

Heeft u kunnen volgen wie aan het woord was in het gesprek?

Op een schaal van 1-5, waarbij 1 u de hele tijd heeft kunnen volgen wie aan het woord was en 5 de hele tijd heeft u NIET kunnen volgen wie aan het woord was, welk cijfer zou u geven?

	NmG1	NmG2	NmG3
Tolk 3	4,36	3,4	2,68
Tolk 4	3,66	2,85	2,11

Tabel 18: gemiddelde antwoorden op vraag 11.

Vraag 12

Als u deze tolk een cijfer zou moeten geven op een schaal van 1-5 waarbij 1 betekent ik zou deze tolk weer vragen en 5 betekent totaal onbegrijpelijk, welk cijfer zou u dan geven?

	NmG1	NmG2	NmG3
Tolk 1	2,96	2,50	2,33
Tolk 2	3,02	2,70	2,35
Tolk 3	3,64	3,07	2,72
Tolk 4	2,69	2,14	1,74

Tabel 19: gemiddelde antwoorden op vraag 12.